

רשות ניירות ערך ISRAEL SECURITIES AUTHORITY

מחלקת תאגידיים

יחידת הביקורת

דוח ריכוז ממצאים בנושא מלאי

נובמבר 2016

הקדמה

יחידת הביקורת של מחלקת תאגידיים ("סגל הרשות") ביצעה ביקורת רוחב בנושא מלאי במדגם שכלל 5 תאגידיים מדווחים מענפים שונים ("חברות המדגם").

הביקורת בחנה בין היתר את המדידה והגילוי של מלאי החברות כפי שדווח בדוחות הכספיים ליום 31.12.2014 ("מועד הביקורת") וכן במספר תקופות נוספות בשנים 2013 ו-2015 ("מועדי ההשוואה").

דוח ריכוז ממצאים זה מפרט מספר סוגיות המתייחסות הן להיבטי מדידה והן להיבטי גילוי אשר עלו במסגרת הביקורת, וזאת במטרה לשקף בפני ציבור התאגידיים המדווחים את עמדות סגל הרשות בכל הנוגע לסוגיות אלה.

רקע

מלאי הינו אחד מהסעיפים המרכזיים והמהותיים בדיווח כספי של חלק ניכר מהתאגידיים המדווחים, זאת נוכח השפעתו הישירה על רווחיות התאגיד וההון החוזר שלו. תקן חשבונאות בינלאומי 2 ("IAS 2" או "התקן") קובע את הטיפול החשבונאי במלאי. בהתאם לתקן, הסוגיה העיקרית בטיפול החשבונאי במלאי היא סכום העלות שיוכר כנכס ויוצג ככזה עד שיוכרו ההכנסות הקשורות בו. התקן מספק הנחיות לקביעת העלות, והכרה בה לאחר מכן כהוצאה, לרבות ירידות ערך נדרשות לשווי מימוש נטו; להקצאת עלויות למלאי; ולגילוי הנדרש בגין המלאי בדוחות הכספיים.

הנושאים העיקריים שנבחנו בביקורת

סגל הרשות בחן בחברות המדגם ארבעה נושאים עיקריים:

1. השיטה המיושמת בחברה המבוקרת למדידת המלאי ובחינת עקביות יישומה במהלך התקופות הנבדקות בביקורת.
2. התאמת יתרות דוחות המלאי ליתרות שדווחו בדוחות הכספיים.
3. בחינת מדידת ערך המלאי על ידי בחינת עלות מול שווי מימוש נטו ובחינת צורך בהפחתת ערך של פריטי מלאי בשים לב לקצב מכירתם ביחס למחזור התפעולי של החברה המבוקרת ("מלאי איטי" ו/או "מלאי מת").
4. עמידת החברה המבוקרת בדרישות הגילוי על פי IAS 2 והגילוי מכוח תקנות ניירות ערך (דוחות כספיים שנתיים), התשי"ע 2010 ("תקנות ניירות ערך") ותקני חשבונאות אחרים.

השלכות הביקורת ואופן תיקון ממצאי הביקורת על ידי חברות המדגם

ממצאי הביקורת כפי שיפורטו בהמשך הצביעו על מספר טעויות וליקויים ברמת מהותיות שונה במדידת והצגת המלאי בדוחות הכספיים של שלוש מתוך חמש חברות המדגם. חברות אלה תיקנו את הטעויות בדוחות הכספיים בהתאם למידת המהותיות שלהן כאמור. כך, חברה אחת ביצעה תיקון בדרך של הצגה מחדש של דוחותיה הכספיים בגין טעות מהותית, ושתי החברות האחרות תיקנו את הטעויות במסגרת דוחות כספיים לתקופות שוטפות כהתאמה לא מהותית של מספרי ההשוואה.

ממצאי הביקורת

1. השיטה המיושמת בחברה למדידת עלות המלאי

בהתאם ל- IAS 2:

"23. יש לקבוע את עלות המלאי של פריטים, שאינם בני החלפה (*not ordinarily interchangeable*) ושל סחורות או שירותים שיוצרו והופרדו לצורך פרויקטים ספציפיים, על ידי זיהוי ספציפי של העלויות שלהם".

"25. יש לקבוע את עלות המלאי, שסעיף 23 אינו מתייחס אליו, באמצעות נוסחת נכנס-ראשון, יוצא-ראשון (FIFO) או באמצעות נוסחת ממוצע משוקלל של העלות. ישות תשתמש באותה נוסחת עלות לגבי כל מלאי בעל אופי ושימוש דומים בישות. לגבי מלאי בעל אופי או שימוש שונים, ניתן להצדיק שימוש בנוסחאות עלות שונות".

סגל הרשות בחן במסגרת בדיקה זו את השיטה שיושמה בחברות המדגם במועד הביקורת ובמועדי ההשוואה וכן את עקביות יישומה בתקופות האמורות.

ממצאי הביקורת:

למעט חברה אחת, שלמועד הביקורת ביצעה שינוי בשיטת מדידת מלאי ממדידה לפי נוסחת FIFO, לנוסחת הממוצע המשוקלל, כלל חברות המדגם יישמו באופן עקבי את אותה שיטת מדידה במועד הביקורת ובמועדי ההשוואה.

החברה ששינתה את שיטת המדידה כאמור לעיל, נתנה גילוי להעדר ההשפעה המהותית של השינוי בדוחות הכספיים כנדרש בתקן.

2. התאמת יתרות דוחות המלאי ליתרות שדווחו בדוחות הכספיים

במסגרת בדיקה זו ביקש סגל הרשות לבחון את ההתאמה בין פריטי המלאי המרכיבים את יתרות המלאי בדוחות הכספיים של חברות המדגם למועד הביקורת, לבין יתרות המלאי בהתאם לדוחות מלאי שנערכו למועד הביקורת. להלן עיקרי הממצאים:

2.1. יתרות מלאי שלא נמצאו בספירות המלאי

באחת מחברות המדגם נמצא כי למועד הביקורת נכללה במסגרת סעיף המלאי בדוחות הכספיים יתרת מלאי שלא נמצאה בספירות המלאי. בבדיקה שבוצעה על ידי החברה בעקבות הביקורת, אף נמצא כי חלק מיתרת המלאי האמורה נכללה במסגרת סעיף המלאי גם בדוחות הכספיים לשנים קודמות על אף שלא הייתה קיימת בשנים אלו.

2.2. טעות בחישוב יתרות המלאי

באחת מחברות המדגם נמצאה טעות בערך המלאי כפי שהוצג בדוחותיה הכספיים של החברה למועד הביקורת, טעות שמקורה בחישוב שגוי שביצעה החברה על גבי גיליון אלקטרוני בו חושבה יתרת המלאי לדוחות הכספיים.

3. מדידת מלאי

בהתאם ל- IAS 2:

"9. מלאי יימדד לפי הנמוך בין עלות לבין שווי מימוש נטו.

"28. יתכן ולא ניתן יהיה להשיב את עלות המלאי אם המלאי ניזוק, אם הוא התיישן, במלואו או בחלקו, או אם מחיר המכירה שלו ירד. יתכן גם שלא ניתן יהיה להשיב את עלות המלאי אם אומדן עלויות ההשלמה גדל, או אם אומדן העלויות שיתהוו על מנת לבצע את המכירה יגדל. הפחתת ערך מלאי מתחת לעלות לשווי מימוש נטו עקבית עם הגישה לפיה נכסים לא יוצגו בסכומים הגבוהים מהסכומים החזויים להתקבל ממימושם או משימוש בהם."

3.1. מדידת מלאי על פי הנמוך מבין עלות לבין שווי מימוש נטו

במסגרת בדיקה זו ביקש סגל הרשות לבחון את נאותות ההפרשה לירידת ערך מלאי בגין פריטי מלאי ששווי המימוש נטו שלהם נמוך מעלותם בספרים. להלן עיקרי הממצאים:

3.1.1. אי ביצוע בחינת עלות מול שווי מימוש נטו לכלל פריטי המלאי

בשתיים מבין חברות המדגם, נמצא כי לצורך מדידת המלאי במועד הביקורת בוצעה בחינה חלקית בלבד של פריטי המלאי לעניין עלות מול מחיר מימוש נטו (שחושב במקרים אלה לפי מחיר מכירה נטו). כך, באחת החברות נמצא כי **באופן עקבי**, מידי תקופה ותקופה ולכל תאריך מאזן, בוחנת החברה מחיר עלות מול מחיר מכירה רק לגבי קבוצת פריטים מצומצמת **קבועה** שלגביה הוחלט על ידי החברה כי קבוצת פריטים זו היא היחידה שתיבדק ולא כלל הפריטים שברשותה, וזאת באופן שאינו

עולה בקנה אחד עם הוראות התקן. בדיקה מלאה לכלל פריטי המלאי העלתה את הצורך ברישום הפחתת ערך של מספר פריטים נוספים. בחברה אחרת נמצא כי באופן חד פעמי למועד הביקורת בוצעה בחינה מדגמית בלבד של מספר פריטי מלאי לגביהם נבדק מחיר העלות מול מחיר המכירה ואף בוצעה הפחתה לגבי חלק מפריטי המלאי. אולם, נמצאו עוד פריטי מלאי אחרים שנכללו במלאי החברה לגביהם לא בוצעה הבדיקה וזאת באופן שאינו עולה בקנה אחד עם הוראות התקן. נציין שגם במקרה זה לו הייתה מבוצעת הבחינה כנדרש – לכלל פריטי המלאי, הייתה החברה מפחיתה את ערכם של מספר פריטי מלאי נוספים.

3.1.2. השוואת מחירי עלות מול מחירי מכירה שגויים

באחת החברות נמצא כי בבחינה של עלות המלאי מול מחירי המכירה אותה ביצעה החברה למועד הביקורת, ואשר על פי אותה בחינה הכירה גם החברה בירידת ערך לפריטי מלאי שונים, מחירי המכירה ששימשו לבחינה היו שגויים. הביקורת מצאה כי מחירי המכירה בהם השתמשה החברה לבחינה היו מחירי המכירה ששימשו את החברה בבחינת הצורך בהפחתת ערך המלאי גם בשנה קודמת (מחירי המכירה לא עודכנו). משכך, בבחינת הצורך בהפחתת ערך פריטי המלאי למועד הביקורת, התבססה החברה על מחירי מכירה שאינם מעודכנים לאותו מועד. כתוצאה מכך, חישוב ההפרשה לירידת ערך מלאי למועד הביקורת היה שגוי.

3.1.3. בחינת עלות פריטי מלאי מול מחירי מכירה ברמת ספק ולא ברמת הפריט

באחת החברות נמצא כי בחינת עלות המלאי מול מחירי המכירה שביצעה החברה בוצעה ברמת ספק (נבחנה הרווחיות של מכירת המוצרים המסופקים על ידי כל אחד מהספקים במקובץ) ולא ברמת פריט, כך שמקום בו לא נמצא כי קיים הפסד גולמי ברמת הספק (קרי בחישוב כולל לפריטי המלאי המסופקים על ידי הספק), לא בוצעה הפחתה בגין ירידת ערך. כפועל יוצא מיישום מתודולוגיה זו, נוצרה למעשה השפעה מקוזת בין פריטי המלאי השונים המסופקים על ידי אותו ספק, וזאת בניגוד להוראות התקן.

בעקבות הביקורת, החברה ביצעה בדיקה נוספת לבחינת הצורך בהפחתת ערך המלאי ברמה של כל פריט מלאי ולא ברמת ספק, ומצאה כי היה עליה להפחית את ערכם של מספר רב של פריטים נוספים עליהם לא ביצעה למועד הביקורת הפחתה כנדרש.

3.1.4. חישוב הפחתת ערך מלאי על כמות פריטים שגויה

באחת החברות נמצא כי הפחתת מחיר לשווי מימוש נטו לגבי פריט מסוים למועד הביקורת, בוצעה בהתבסס על כמות פריטים שונה מזו שהייתה בפועל ברשות החברה למועד הביקורת.

הפחתת מחיר כאמור, שבוצעה על כמות פריטים שגויה הביאה לכך שיתרת המלאי בדוחות הכספיים למועד הביקורת הייתה שגויה.

3.2. מלאי "איטי"/"מלאי "מת"

במסגרת בדיקה זו ביקש סגל הרשות לבחון האם בחברות המדגם מוחזקים פריטי מלאי מעבר לתקופת המחזור התפעולי שלהן, וככל שכן, האם נדרש היה לבצע בגין פריטי מלאי אלה הפרשה לירידת ערך.

להלן עיקרי הממצאים:

3.2.1. מדיניות הפחתת מלאי איטי שגוייה

אחת מחברות המדגם המחזיקה ביתרות משמעותיות של מלאי איטי, אימצה במהלך שנת 2014 מדיניות הפחתת מלאי איטי. על פי מדיניות זו, יתרות מלאי איטי מופחתות בהתאם לבחינה מטריציונית של שני פרמטרים שנלקחים בחשבון – משך התקופה שהפריט מוחזק במלאי מחד; ותקופת גלגולו מאידך.

במהלך הביקורת ובעקבות הערות סגל הרשות באשר לאופן קביעת מדיניות ההפחתה האמורה בכלל ולבחינת הפחתת ערך של פריטי מלאי מסוימים בהתאם למדיניות ההפחתה שאומצה בפרט, ביצעה החברה בחינה מחודשת למדיניותה האמורה, והגיעה למסקנה כי שיעורי הפחתת המלאי כפי שנקבעו על ידה בשנת 2014 מביאים לתוצאה בה נרשמות הפחתות לא סבירות של פריטי מלאי מסוימים, ומשכך, עדכנה את סגל הרשות כי היא סבורה שיש לעדכן את מדיניות ההפחתה שאומצה בשנת 2014.

3.2.2. חוסר אחידות במדידת המלאי האיטי בדוחות המאוחדים

בשתיים מחברות המדגם, נמצא כי מדיניות הפחתת מלאי איטי כפי שאומצה על ידן, אינה מיושמת באופן אחיד על ידי כלל החברות בקבוצה. כך נמצא כי בגין פריטי מלאי זהים שהוחזקו על ידי חברות שונות בקבוצה בעלות פעילות דומה, יושמה מדיניות הפחתה שונה וזאת שלא בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים. בעקבות הביקורת החברות עדכנו את המדיניות ואת יישומה לכלל חברות הקבוצה.

3.2.3. ליקויים בתהליך הערכת מלאי איטי

בשתיים מחברות המדגם, נמצא כי אין תהליך מובנה לבחינת הצורך בהפחתת מלאי איטי. כך לדוגמה, באחת החברות לא נמצא שקיים דוח ייעודי כלשהו לבחינת מלאי איטי, דבר שגרם בפועל לאי זיהוי מלאי איטי עליו היה צריך לבצע הפרשה לירידת ערך ובכך למעשה לא נרשמה ירידת ערך נדרשת למלאי. החברות עדכנו את סגל הרשות כי הן בעיצומן של תהליכים לשיפור הליקויים האמורים.

3.3. טעות בהיוון עלויות למלאי

בהתאם ל- IAS 2:

10. עלות המלאי תכלול את כל עלויות הרכישה, עלויות ההמרה ועלויות אחרות שהתהוו בהבאת המלאי למיקומו ולמצבו הנוכחיים. [...]

במסגרת בדיקה זו ביקש סגל הרשות לבחון את נאותות העלויות שהווננו לעלות המלאי על ידי חברות המדגם.

ממצאי הביקורת העלו כי אחת מחברות המדגם היוונה למלאי שברשותה עלויות הגבוהות מאלה שהתהוו לה בפועל וזאת כתוצאה מטעות, כפועל יוצא מכך הציגה החברה בדוחות הכספיים יתרת מלאי בסכום גבוה יותר מזה שהיה בפועל.

4. גילוי

4.1. גילוי בהתאם ל- IAS 2

בהתאם ל- IAS 2:

- ”36. יש לתת גילוי לפרטים הבאים בדוחות הכספיים:
- (א) המדיניות החשבונאית למדידת מלאי שאומצה, לרבות נוסחת העלות שאומצה;
  - (ב) סך כל הערך בספרים של מלאי והערך בספרים לפי הסוגים המתאימים לישות;
  - (ג) הערך בספרים של מלאי המוצג בשווי הוגן בניכוי עלויות מכירה;
  - (ד) סכום המלאי שהוכר כהוצאה במהלך התקופה;
  - (ה) סכום הורדת ערך מלאי שהוכרה כהוצאה בתקופה לפי סעיף 34;
  - (ו) סכום ביטול של הורדת ערך כלשהי, שהוכר כהפחתת הסכום של מלאי, שהוכר כהוצאה בתקופה לפי סעיף 34;
  - (ז) הנסיבות או האירועים שהביאו לביטול הורדת ערך של מלאי לפי סעיף 34; וכן
  - (ח) הערך בספרים של מלאי ששועבד כבטוחה להתחייבויות.”

במסגרת בדיקה זו, ביקש סגל הרשות לבחון את נאותות הגילוי הנדרש בהתאם לתקן למועד הביקורת.

ממצאי הביקורת העלו כי ככלל, ניתן גילוי נאות בהתאם לנדרש בתקן, למעט שני ממצאים:

- א. אחת מחברות המדגם לא כללה גילוי אודות סכום ירידת הערך שהוכר כנדרש על פי סעיף 36(ה) לתקן;
- ב. אחת מחברות המדגם כללה גילוי לסכום ירידת הערך שנרשם אך הסכום שהציגה בגילוי היה שגוי ולא תאם את הסכום שהוכר כהוצאה בפועל בדוחות הכספיים.

4.2. גילוי מכוח תקנות ניירות ערך ותקני חשבונאות אחרים

4.2.1. גילוי בדבר שינוי מדיניות הפחתת מלאי איטי

אחת מחברות המדגם עדכנה בשנת 2014 את מדיניות הפחתת המלאי איטי, אולם ביצעה זאת מבלי לתת לכך גילוי בהתאם לנדרש על פי הוראות סעיפים 125 ו-129 לתקן חשבונאות בינלאומי 1 (“IAS 1”).

4.2.2. גילוי על תקופת המחזור התפעולי

באחת מחברות המדגם נמצא כי החברה לא כללה בדוחותיה גילוי בנוגע לתקופת המחזור התפעולי וזאת בניגוד לנדרש על פי הוראות תקנה 8 לתקנות ניירות ערך.

4.2.3. גילוי על פריטי מלאי שחזוי שיושבו לאחר יותר מ-12 חודשים לאחר תקופת הדיווח

סעיף 65 ל- IAS 1 קובע כי מידע לגבי המועדים החזויים למימוש של נכסים והתחייבויות הוא שימושי לצורך ההערכה של הנזילות וכושר הפירעון של ישות. הסעיף מציין כי גם מידע לגבי מועד ההשבה החזוי של נכסים לא כספיים כגון מלאי, הוא שימושי בין אם הוא מסווג כשוטף ובין אם מסווג כלא שוטף, כך לדוגמה על ישות לתת

גילוי לסכום פריטי המלאי שחזוי שיושבו (recovered) לאחר יותר מ-12 חודשים לאחר תקופת הדיווח.

במסגרת הביקורת באחת מחברות המדגם נמצא כי החברה אינה כוללת בדוחותיה גילוי לסכום פריטי המלאי שחזוי שיושבו לאחר יותר מ-12 חודשים לאחר תקופת הדיווח כנדרש ב-1 IAS כאמור.

5. נושאים נוספים שעלו אגב הביקורת - סיווג מלאי חלקי חילוף במסגרת סעיף המלאי חלף

סעיף הרכוש הקבוע

סעיף 8 לתקן חשבונאות בינלאומי 16 ("IAS 16") קובע כי פריטים כמו חלקי חילוף, ציוד גיבוי וציוד עזר מוכרים בהתאם ל-16 IAS, כאשר הם מקיימים את ההגדרה של רכוש קבוע. אחרת, פריטים אלה מסווגים כמלאי.

במסגרת הביקורת נמצא כי אחת מחברות המדגם, סיווגה מספר פריטי מלאי כמלאי חלקי חילוף בדוחותיה הכספיים, על אף שאותם פריטים מקיימים את ההגדרה של רכוש קבוע בהתאם ל-16 IAS.

***